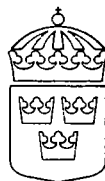

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1991/92:AU3y

Totalförsvarets utveckling

1991/92
AU3y

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet har den 27 februari beslutat bereda arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1991/92:102 om totalförsvarets utveckling till och med budgetåret 1996/97 samt anslag för budgetåret 1992/93 jämte motioner vad avser arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde.

Arbetsmarknadsutskottet behandlar i detta yttrande dels regeringens förslag angående inriktningen av funktionen Arbetskraft (kap. 9 i propositionen), dels motioner angående arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska frågor med anledning av regeringens förslag i övrigt. De aktuella motionerna är 1991/92:Fö14 av Magnus Persson m.fl. (s), 1991/92:Fö27 av Sinikka Bohlin m.fl. (s), 1991/92:Fö28 (yrkandena 41 och 42) av Ingvar Carlsson m.fl. (s) och 1991/92:Fö34 (yrkande 14) av Margareta Winberg m.fl. (s).

Funktionen Arbetskraft

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) är ansvarig myndighet för att i fred planera för den krigsviktiga sektorn så att behovet av personal under kriser och krig säkerställs. Arbetskraftsförsörjning, arbetsmarknadsutbildning, vapenfriutbildning, arbetarskydd och arbetsmarknadstvister ingår i funktionen Arbetskraft. Regeringen har för budgetåret 1992/93 beräknat 1,8 milj.kr. för den civila delen av totalförsvaret för plan- och övningsverksamhet inom ramanslaget för arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Enligt propositionen kommer funktionen Arbetskraft att påverkas av resultaten från flera pågående utredningar, bl.a. utredningen om totalförsvarets personalförsörjning genom pliktssystem (dir. 1991:40).

Regeringen avser att fastställa följande mål för funktionen: En till följd av kriser och krig kraftigt ökad rörlighet på arbetsmarknaden skall kunna hanteras så att för totalförsvaret viktiga verksamheter kan upprätthållas. Inriktningen av funktionen bör vara att för det krigsomställda samhällets personalförsörjning var och en bör utföra den verksamhet som han eller hon är bäst skickad för genom sin framtida utbildning och yrkeserfarenhet.

Arbetsmarknadsutskottet har intet att invända och förordar därför ett godkännande av vad regeringen föreslagit om inriktningen av funktionen Arbetskraft.

1991/92:AU3y

Arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska frågor

I den socialdemokratiska partimotionen Fö28 konstateras att regeringen inte avsatt några medel för att klara de svåra omställningar på berörda orter som blir följderna av regeringens förslag om strukturförändringar och nedläggningar. Det socialdemokratiska motionsförslaget innebär att fler förband läggs ner samtidigt som det ges resurser till extra satsningar på berörda orter. För hela försvarsbeslutsperioden beräknar Socialdemokraterna för regionalpolitiska och andra omställningsåtgärder ett totalbelopp som uppgår till mellanskillnaden mellan regeringsförslaget och s-förslaget satsning på totalförsvarets militära del plus det särskilda anslaget på 2,8 miljarder för bl.a. materielbeställningar. Detta innebär sammanlagt 4 500 milj.kr. för en femårsperiod. Vidare föreslås att 500 milj.kr. därav anslås för budgetåret 1992/93 för regionalpolitiska och andra omställningsåtgärder på orter som berörs av försvarets omstrukturering. Berörda länsstyrelser bör ges i uppdrag att återkomma med förslag till åtgärder.

Margareta Winberg m.fl. (s) pekar i motion Fö34 på vikten av arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att underlätta omställningsprocessen inom den militära fredsorganisationen. Motionärernas principiella utgångspunkt är att det aldrig får vara arbetsmarknadspolitiska skäl som styr försvarspolitiken. Ytterligare en synpunkt är att de arbetstillfällen som skapas av militär verksamhet är extremt dyra. Enligt motionärerna är det nödvändigt att ge ett generellt stöd till de regioner som drabbas av regementsnedläggningar.

Magnus Persson m.fl. (s) tar i motion Fö14 upp situationen för Swedish Ordnance Karlstad. Under senare tid har nedgången i verksamheten inom företaget varit kraftig. Vid den nu planerade nedgången bör minskningen fördelas rättvist mellan berörda orter. Den kompetenta arbetskraften vid Swedish Ordnance Karlstad bör bibehållas intakt. Karlstad som residensstad har enligt motionärerna den allra högsta arbetslösheten bland jämförbara städer. Regionalpolitiska insatser behövs därför för att trygga jobben inom Karlstadsregionen.

I motion Fö27 av Sinikka Bohlin m.fl. (s) framhålls vikten av att regeringen satsar på regionalpolitiska medel i samband med omstruktureringen av försvaret. Med tanke på det mycket svåra arbetsmarknadsläget i Gävleborg bör regeringen vid en eventuell nedläggning av I 14 komma med ett långsiktigt förslag till arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Arbetsmarknadsutskottet vill för sin del redovisa följande. Regeringen har enligt proposition 102 analyserat arbetsmarknadsläget m.m. i kommuner och regioner som genom förslagen förlorar arbetstillfällen. Med undantag för Karlsborg är enligt regeringens bedömning de beräknade sysselsättningseffekterna av förslagen inte av sådan storlek

att särskilda regionalpolitiska insatser är påkallade. Regeringen är däremot medveten om att nu rådande konjunkturläge medför en ansträngd situation i flera av de aktuella orterna/regionerna.

När motsvarande fråga tidigare har behandlats av försvarsutskottet har detta uttalat (1989/90:FÖU3) att man nu liksom i samband med tidigare organisationsförändringar anser att det är mycket angeläget att åtgärder vidtas för att minska olägenheterna för den personal som direkt berörs av organisationsförändringar. Vidare har försvarsutskottet utgått från att regering och berörda myndigheter nog följer utvecklingen och vidtar de ytterligare åtgärder som kan visa sig behövas för att klara de personalförsörjnings- och avvecklingsproblem som är förknippade med den föreslagna omstruktureringen. Försvarsutskottet har också pekat på försvarets personalnämnds viktiga roll i sammanhanget.

Arbetsmarknadsutskottet gör den bedömningen att det är det nu rådande arbetsmarknadsläget som i första hand utgör problemet. Sverige står nu inför de svåraste arbetslöshetsproblemen sedan mellankrigstiden. De arbetsmarknadspolitiska åtgärder som regeringen föreslagit i budgetpropositionen 1991/92:100 bil. 11 och i proposition 1991/92:124 om arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar under 25 år, vilka är under beredning i arbetsmarknadsutskottet, utgör en del av den ekonomiska politiken och syftar till att åstadkomma en väl fungerande arbetsmarknad. Även regionalpolitiken och de infrastruktursatningar som sker t.ex. inom kommunikations- och utbildningsområdet är delar i en politik som syftar till att skapa förutsättningar för tillväxt och sysselsättning i hela landet.

Arbetsmarknadsutskottet utgår självfallet från att regering och berörda myndigheter nog följer utvecklingen och vidtar de ytterligare åtgärder som kan visa sig behövas i samband med de föreslagna organisationsförändringarna. Ett instrument i detta arbete är försvarets personalnämnd, vilken är en central myndighet för personalfrågor i samband med större organisationsförändringar och rationaliseringar vid myndigheter inom försvarsdepartementets hela verksamhetsområde. Nämnden skall bl.a. främja åtgärder som underlättar personalförsörjningen och personalrörligheten mellan de olika myndigheterna samt ta initiativ i fråga om utvecklingsåtgärder för anställd personal.

Regeringen bedömer att det främst är i Karlsborg som det på sikt kan uppstå regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska problem. Oavsett vilken lösning som kan bli aktuell för Karlsborg vill utskottet peka på behovet av särskilda regionalpolitiska insatser på de orter eller i de regioner som i samband med nedläggningar inom försvaret kan komma att drabbas särskilt hårt. Utskottet kan i detta sammanhang peka på att exempelvis Gävleborgs län redan i dag har en mycket besvärlig arbetsmarknadssituation; länet har landets högsta arbetslöshet räknat i procent av arbetskraften.

Utan att gå in på varje enskildhet i de ovan redovisade motionsyrkandena anser utskottet att någon riksdagens åtgärd eller uttalande

av det slag som begärts inte är påkallat. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna Fö14, Fö27, Fö28 (yrkandena 41 och 42) och Fö34 (yrkande 14).

1991/92:AU3y

Stockholm den 7 april 1992

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Ingela Thalén

I beslutet har deltagit: Ingela Thalén (s), Elver Jonsson (fp), Anders G Högmark (m), Georg Andersson (s), Marianne Andersson (c), Lahja Exner (s), Charlotte Cederschiöld (m), Sten Östlund (s), Harald Bergström (kds), Laila Strid-Jansson (nyd), Monica Öhman (s), Isa Halvarsson (fp), Johnny Ahlqvist (s), Berit Andnor (s) och Anita Sidén (m).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Karl-Erik Persson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande meningar

1. Arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska frågor

Ingela Thalén, Georg Andersson, Lahja Exner, Sten Östlund, Monica Öhman, Johnny Ahlqvist och Berit Andnor (alla s) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska frågor som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet vill" och slutar med "Fö34 (yrkande 14)" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsutskottet vill för sin del framhålla följande. Vid så omfattande organisationsförändringar och nedläggningar inom försvaret som det nu är fråga om är det av synnerlig vikt att man samtidigt ser på behovet av arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska åtgärder på de berörda orterna.

Regeringen bedömer att det främst är i Karlsborg som det på sikt kan uppstå regional- och arbetsmarknadspolitiska problem. I övriga fall finns det enligt regeringen inte behov av särskilda regionalpolitiska insatser.

Enligt utskottets bedömning bör sådana extra satsningar prövas inte enbart när det gäller Karlsborg utan även när det gäller andra orter eller regioner som i samband med nedläggningar inom försvaret kan komma att drabbas. Oavsett vilket av de nu föreslagna försvarsalternativen som väljs erfordras enligt utskottets uppfattning särskilda regionalpolitiska insatser. På sådana orter där en extra satsning bedöms vara nödvändig bör berörda länsstyrelser ges i uppdrag att återkomma med förslag till åtgärder i syfte att skapa förutsättningar för ny och permanent sysselsättning av olika slag.

Utskottet kan i detta sammanhang peka på att exempelvis Gävleborgs län har en mycket besvärlig arbetsmarknadssituation; länet har landets högsta arbetslöshet räknat i procent av arbetskraften.

Enligt utskottets uppfattning bör ett totalbelopp utgå för regionalpolitiska och andra omställningsåtgärder, vilket med utgångspunkt i den försvarsorganisation som förordas i den socialdemokratiska partimotionen kan beräknas till ca 4 500 000 000 kr. för försvarsbeslutsperioden. Av detta belopp bör 500 000 000 kr. anslås för budgetåret 1992/93.

Utskottet tillstyrker därmed motion Fö28 (yrkandena 41 och 42). Övriga motioner — Fö14, Fö27 och Fö34 (yrkande 14) — avstyrks i den mån de inte tillgodosetts genom utskottets ställningstaganden.

2. Arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska frågor

Laila Strid-Jansson (nyd) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska frågor som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet vill" och slutar med "Fö34 (yrkande 14)" bort ha följande lydelse:

I motion Fö27 pekas på vikten av att regeringen satsar regionalpolitiska medel i samband med omstruktureringen av försvaret i stället för att lägga pengarna på att vidmakthålla en militär organisation som är för stor. I likhet med motionärerna anser utskottet att med tanke på det mycket svåra arbetsmarknadsläget i Gävleborgs län bör konsekvenserna av en eventuell nedläggning av I 14 undersökas noggrant. Om en nedläggning kommer till stånd anser utskottet att regeringen bör återkomma med förslag till långsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Bland annat kan Gävle tänkas som centrum för samarbete med Östersjöstaterna angående miljöarbete m.m.

Med anledning av motion Fö27 vill utskottet föreslå att försvarsutskottet ger regeringen till känna vad utskottet anför. Övriga motioner — Fö14, Fö28 (yrkandena 41 och 42) samt Fö34 (yrkande 14) — avstyrks.

